

NACHTELIJKE EXCURSIES.

(Vervolg van blz. 141).

KEEREN we nu weer terug tot de beschouwing der sterrenbeelden en hunne merkwaardigheden.

In de eerste plaats vinden we dan in de hemelstreken die wij al tamelijk nauwkeurig bekeken hebben nog een paar sterrenbeelden die schitteren door afwezigheid van heldere en belangrijke sterren: ik meen de Giraffe en de Lynx.

Een uitvoerige beschrijving hiervan te geven zoude waarschijnlijk de moeite niet loonen.

Van de sterren der Giraffe zijn slechts enkele bijna van de 3e grootte; van den Lynx zijn ze nog iets minder helder. Ik zal mij dus er toe bepalen u even aan te geven waar die sterrenbeelden te zien zijn.

Indien u zich te ongeveer 9 uur 's avonds op een helderen September-avond met het gezicht naar het N. N. O. plaatst, dan zult u zeer laag aan den hemel (bijna aan den einder) tusschen de sterrenbeelden

Groote Beer (Westelijk) en Voerman (Oostelijk) een streek aan den hemel zien, arm aan heldere sterren, die zich uitstrekt tot aan Cassiopeia (Oostelijk) en de Poolster. Die groote donkere ruimte wordt ingenomen, zeer laag aan den einder door het sterrenbeeld Lynx, iets hooger door de Giraffe.

Hiermede hebben we de sterrenbeelden, die onmiddellijk rond de hemelpool gelegen zijn, behandeld.

Alle sterren, die tot die beelden behooren, vertoonen eene eigenaardigheid, nl. deze, dat zij voor onze streken *nooit ondergaan*. Zij zijn, zooals men dat in de sterrenkunde noemt, *circumpolair*.

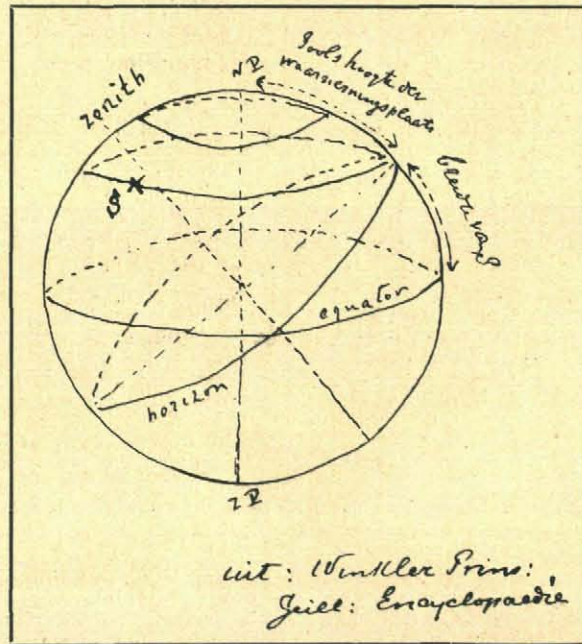
Alle sterren bewegen zich schijnbaar in volkomen cirkels om de hemelpool, ten naaste bij de plaats, waar de poolster staat.

Plaatsen we ons op de aardpool, dan zal die hemelpool juist loodrecht boven ons zijn en wij zullen een aantal sterren zich in zuivere cirkels om dat punt (het Zenith) zien bewegen.

De denkbeeldige bogen aan den hemel worden, evenals die op de aardglobe in graden, minuten en seconden verdeeld. De afstand van het Zenith tot den horizon — in dit geval van de pool tot den einder — zal dus juist 90° zijn. Wij zien dus *alle* sterren — op het poolpunt staande — die 90° en minder van de hemelpool verwijderd zijn. Sterren die een grooteren afstand hebben verrijzen voor dat punt *nooit* boven den horizon.

Al die andere sterren zijn daar dus *circumpolair*, d. w. z. ze gaan nooit onder.

Komen we nu op de breedte van Amsterdam ($52^\circ 22' 30''$ N. Br.), dat dus $37^\circ 37'$ en $30''$

van het aardsche poolpunt verwijderd is, dan zullen voor die plaats alléén die sterren *nooit* ondergaan, die op een breedte liggen grooter dan $37^{\circ} 37'$ en $30''$.

Op de figuur is de breedte van ster S gelijk aan den afstand van het poolpunt tot het Zenith, d. w. z. 90° min poolhoogte of geografische breedte van de plaats van den waarnemer. Dan zal die ster zich ook op een gegeven moment precies aan den einder bevinden.

Zooals u uit den stand in verschillende jaargetijden der sterren kunt zien (bijv. de Groote Beer) bevindt zich nu eens een en dezelfde ster zeer laag aan den horizon, dan weer zeer hoog (ik bedoel hier altijd nog de circumpolair-sterren). Men noemt die punten, waarop zij zich op haar grootsten en kortsten afstand van den horizon bevindt: de *culminatiepunten* der ster. Het punt het dichtst bij den einder heet het *laagste*- het andere het *hoogste culminatiepunt*.

Heemstede.

H. A. KUYPER.

VRAGEN EN KORTE MEDEDEELINGEN.

Nog éénmaal over het Smelleken. — Hoewel, na de re- en dupliek omtrent het broeden van dezen roofvogel in ons land (zie *D. L. N.* van 15 Juli 1911 e. v.) m. i. vrijwel bewezen is, dat de destijds gepubliceerde mededeeling op een misverstand beruste, acht ik het toch geenszins ondienstig even aan te halen wat de heer W. C. van Heurn te Leiden mij daar-even meldt:

»Van het Smelleken als Nederlandsche broedvogel weet ik tot mijn spijt niets af. Alleen wilde ik u even inlichten omtrent den heer Van Balen, dien ik destijds persoonlijk gekend heb en omtrent wiens boekje ik u zou willen aanraden, bij het lezen wél den jeugdigen leeftijd des schrijvers in aanmerking te willen nemen. Van het vermelde Smellekenlegsel van Winterswijk heb ik toentertijd één der eieren zélf gezien, zonder evenwel bevoegd te zijn dit met zekerheid te determineren. Als ik mij goed herinner, was dat exemplaar *kleiner dan van Tinnunculus en aanmerkelijk donkerder gekleurd*. Het behoorde tot een kleine collectie van den heer Van Balen, welke in 1908 met haren bezitter naar Indië is verhuisd, ik meen naar Medan.«

Tot zoover de heer Van Heurn, wien ik gaarne mijn dank betuig voor zijne mededeeling. Wie kan nadere inlichtingen verschaffen?

Wageningen.

A. B. WIGMAN.

Een spelletje van musschen. — Donderdag 22 Aug., de droge Donderdag in die maand, zooals velen zich misschien nog wel herinneren, zag ik te Nolde, ten Zuide van Zuidwolde, een spelletje van musschen, een heusch spel, want er was zelfs »speelgoed« voor noodig. Dit bestond uit twee veeren die een nonchalante kip verloren had. Waarschijnlijk hadden de muschjes ook schik van den mooien dag, want het moet, dunkt me, voor een musch minstens even vervelend zijn als voor ons, wanneer het aanhoudend regent; bijgevolg zullen ze ook wel evengoed als wij genoten hebben van de enkele mooie dagen, die Augustus ons bracht. Een der musschen kreeg een van de verloren veertjes in 't oog, sprong er op af met een kreet van verrassing en — 't veertje wapperde als 'n klein helder vlaggetje in haar bek. Nog een paar kreetjes om de attentie van haar pikkende makkers te trekken en daar begon het. 't Voedsel werd in den steek gelaten. Allen vlogen op haar af en trachtten het veertje machtig te worden. Door handige sprongetjes en vlugge wendingen wist zij dit een tijd te voorkomen tot het veertje haar op 'n onbewaakt oogenblik afgekaapt werd. Toen begon het spelletje opnieuw. 't Werd bepaald met animo gespeeld. Er kwam een wending in 't spel, toen een der vroolijke gasten het tweede veertje in 't oog kreeg. 't Werd in den bek genomen en door een paar vroolijke kreetjes werden de overigen uitgenoodigd ook haar te vervolgen, wat dan ook terstond geschiedde. Het geheele spel werd gespeeld in een beperkt kringetje van $\pm 25 M^2$. Er werd betrekkelijk weinig bij gevlogen. Jammer dat 't aardige spelletje van de vroolijke musschen plotseling gestoord werd, doordat ze opgeschrikt werden en allen het hazenpad kozen. 'k Had eerst nog 'n stille hoop, dat het hervat zou worden, doch dat was mis. Waar hebben de musschen dit spelletje geleerd? Heeft een slimme musch 't van een groep kinderen afgekeken? Misschien houden onze gevederde vrienden er nog meer spelletjes op na. Laat dit een opwekking voor natuurvrienden zijn er eens op te letten.

Gorinchem.

B. ELBRECHT.